

Vyjádření školitele

Mgr. Jakub Rašky k průběhu jeho doktorandského studia a k disertační práci „Mezi vysokou kulturou a dělnickou třídou: typografické komunity v Lipsku, Vídni a Praze v letech 1840-1914 (412 s.) předložené r. 2023 na Ústavu hospodářských a sociálních dějin FF UK k obhajobě.

1. Hodnocení celého doktorandského studia

Pan Mgr. Jakub Raška absolvoval své doktorandské studium v letech 2016-2023. Přistupoval k němu s nevšedním nasazením. Zároveň si našel čas pro další odborné aktivity nad rámec svých studijních povinností. Svou disertaci předložil k obhajobě koncem srpna t.r. (tj. 2023). Během svého studia byl se svým školitelem v pravidelném kontaktu. Konzultace s ním často přerůstaly v živé metodologické diskuze nad tématem jeho disertace, v nichž se projevoval jako nápaditý doktorand, jenž má živý zájem o svůj výzkum. V době svého doktorandského studia byl zaměstnán jako odborný pracovník v Oddělení moderních kulturních a sociálních dějin (dříve oddělení 19. století), Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i. (2018 – dosud) a jako výkonný redaktor časopisu *Moderní dějiny*, jenž je vydáván Historickým ústavem AV ČR (2020 – dosud).

Během doktorského studia absolvoval řadu zahraničních pobytů, díky nimž mohl rozvíjet svůj výzkum: 3–5/2017, studium a výzkum ve Vídni, financováno programem Aktion; 1–5/2018, dtto Lipsko, DAAD; dtto 1/2019, Düsseldorf, DAAD; dtto 11/2019, tamtéž, DAAD; 11/2021 studijní pobyt v Augsburgu, financováno: Bayhost. Rovněž se podílel na řadě konferencí, z nichž vyjímám: spolu s Jakubem Vrbou, rovněž doktorandem našeho ústavu, uspořádal konferenci Nové pohledy na dějiny dělnického hnutí v letech 1848–1953 v současné české historiografii, 19. a 20. 4. 2021, a to distanční formou (z důvodu pandemie Covidu19). Pořadatel: HÚ AV ČR. v. v. i. – ÚHSD FF UK. Viz Raškovo vystoupení: Dělnická aristokracie a výzva socialismu: typografové

v Praze (1870-1914); dále viz 12. Sjezd historiků a historiček v Ústí nad Labem, panel: Labour History v České republice: tradice a perspektivy výzkumu, 20. 9. 2022, Ústí nad Labem, pořadatel: UJEP, Sdružení historiků ČR – Historický klub 1872, viz Raškovo vystoupení: Odbory, kolektivní smlouvy a socialistické hnutí v Předlitavsku (1890-1914); Paříž (FRA), 2nd European Labour History Network Conference, session organized by the working group “Workers, Labour and Labour History in Modern Central-East-Europe”, viz Raškův příspěvek: Public activity of the book printers in Prague und Vienna 1848–1873, listopad 2017. Jeho poměrně rozsáhlou publikační činnost uvádím jen v poznámce.¹ Z uvedených i dalších aktivit je zřejmé, že pan Raška se na rozvoji současných sociálních dějin podílel svými různorodými aktivitami, zejména pak rozpracování tématu dějin moderní dělnické práce ve vztahu k profesní skupině typografů.

2. Celkové zhodnocení disertační práce.

Jakub Raška s názvem své disertace zpočátku poněkud zápasil, než dospěl k jeho stávajícímu znění, provázenému vybroušenější konceptualizací bádání a promyšlenějším výběrem profilujících témat. Činil tak s neutuchajícím intelektuálním nasazením, které je pro něj jakožto nadaného mladého historika typické. Původní název jeho disertace totiž zněl: *Typografové mezi cechem a třídou: Proměna světa práce v urbánním prostoru a počátky středoevropského dělnického hnutí na příkladu tří měst. Lipsko – Praha – Vídeň 1760–1878*. Po souhlasu příslušné Vědecké rady byl změněn

---

¹ Jakub RAŠKA – Matěj MĚŘIČKA, „Síla země založena na rolnictví vždy spočívá pevněji než na fabrikách, skrze které se, když neslušně rozmnoženy budou, jenom velký počet nastávajících žebráků v zemi zahnízdí“: Nemoci středoevropské modernizace v rakouské předbřeznové a revoluční žurnalistice jako diskurzivní krajina, *Sborník Národního muzea, řada C – literární historie* 2017/3–4, s. 9–26; Milan HLAVÁČKA – Jakub RAŠKA (eds.), *Symboly doby: Historické eseje*, Praha: Historický ústav AV ČR 2019, zde kapitola Jakub RAŠKA, Dělnické hnutí: Symbol obav i nadějí, s. 265–274; Jakub RAŠKA, Idea družstevnictví v počátcích organizovaného dělnického hnutí v rakousko-německo-české perspektivě, in: Pavel Černý (ed.), *Kulatý stůl „Spotřební družstvo Včela – jeho vznik, historie a zánik“*, Praha 2020, s. 21–34; Jakub RAŠKA, Veřejný život, počátky dělnického hnutí a Gutenbergovi mladí ve třech stávkách: Lipsko 1865, Praha 1869, Vídeň 1870, *Moderní dějiny: časopis pro dějiny 19. a 20. století* 2020/2, s. 41–84; Jakub RAŠKA, Aristokracie práce a výzva socialismu. Typografové v Praze v kontextu proměn předlitavské dělnické kultury v letech 1890–1914, *Český časopis historický* 2022/2, s. 371–407; Jakub RAŠKA, Mezi uměním a třídním bojem. Kolektivní identita typografických dělníků v kontextu sociokulturních změn 19. století, in: *Výpravy k já. Projevy individualismu v české kultuře 19. století*. Praha: Academia, 2022, s. 62–85; Jakub RAŠKA, Vzdělanci mezi dělníky. Reflexe sociální otázky v letech 1845–1849 na příkladu vývoje myšlenkového světa a politického osudu dvou knihtiskařů (Stephan Born a Karl Scherzer), *Historia Aperta* 2022 (č. 47), s. 31–61.

na: *Mezi vysokou kulturou a dělnickou třídou: typografické komunity v Lipsku, Vídni a Praze v letech 1840–1914*. Za přínos konečné verze Raškovy disertace považuji jeho bezpečnou obeznanost příslušných historických pramenů a zvláště pak znalost domácí a především pak zahraniční literatury. Ještě více si však cením jeho schopnosti komparativního přístupu k tématu, v němž srovnává tři polygrafická centra ve střední Evropě, mezi nimiž existovala poměrně čilá komunikace a mobilita. Dále je to jeho vložka pro komparativní periodizaci hnutí typografů ve střední Evropě, kteří byli industrializací oboru tlačeni do statusu dělnické třídy a přitom museli vzít na vědomí, že do tohoto dosud výlučně mužského oboru začaly pronikat ženy. Zároveň se však z kulturního hlediska cítili být příslušníky kultury vzdělaných středních vrstev.

Škoda jen, že pan Raška ve svém textu soustavněji neanalyzoval další rozměr dělnického směřování do tohoto typu kultury, především vzrůstající „kulturní nacionalizaci“ veřejného prostoru, z níž bylo pro dělníky jen obtížně uniknout. Mám přitom rovněž na mysli skutečnost, že dělníci, ať již se cítili být příslušníky dělnické třídy nebo ne, byli od 60. let 19. století v českých zemích soustavně indoktrinováni českým, či německým základním vzděláním, což vytvářelo jeden z výchozích rámců pro další utváření jejich identit. Právě on po mém soudu výrazně ovlivňoval i míru přijímání či nepřijímání jiných typů indoktrinací.

3. Závěr

Konstatuji, že pan Jakub Raška splnil všechny povinnosti svého doktorandského studia, napsal konceptuálně i obsahově pozoruhodnou disertační práci, jež by měla vzhledem ke svým kvalitám vyjít tiskem. Zasloužila by si také některou z cen UK nebo MŠMT. Rád ji doporučuji k úspěšné obhajobě a navrhuji klasifikovat jako *prospěl*.

Praha, 6. listopadu 2023

Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.